

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

**HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA
HỒ CHÍ MINH**

HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN

NGUYỄN HỮU TRÍ

**PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG TỐT ĐẸP GẮN VỚI THỂ MẠNH
CỦA CON NGƯỜI LẠNG SƠN NHẪM PHÁT TRIỂN
KINH TẾ - XÃ HỘI TRONG THỜI KỲ MỚI**

Ngành: Triết học

Mã số : 92 29 001

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ TRIẾT HỌC

**Người hướng dẫn khoa học: PGS, TS. Nguyễn Chí Hiếu
TS. Nguyễn Thị Như Huế**

HÀ NỘI - 2024

**CÔNG TRÌNH ĐƯỢC HOÀN THÀNH
TẠI HỌC VIỆN BÁO CHÍ VÀ TUYÊN TRUYỀN**

Người hướng dẫn khoa học: PGS, TS. Nguyễn Chí Hiếu
TS. Nguyễn Thị Như Huế

Phản biện 1:.....

Phản biện 2:.....

Phản biện 3:.....

Luận án được bảo vệ trước Hội đồng chấm Luận án cấp cơ sở
hợp tại Học viện Báo chí và Tuyên truyền

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài luận án

Lịch sử đã minh chứng, con người, những phẩm chất tiềm năng, nguồn lực và tất cả những gì liên quan đến con người đều là những vấn đề trung tâm của triết học. Đồng thời, lịch sử cũng chứng minh rằng, ở đâu và lúc nào giá trị, tiềm năng và thể mạnh, nhân tố con người được phát huy tốt thì sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho sự phát triển kinh tế - xã hội của quốc gia nói chung. Hiện nay, nghiên cứu con người, sức mạnh con người càng trở nên quan trọng, vì con người là chủ thể của mọi sự sáng tạo giá trị vật chất, tinh thần và là trọng tâm trong chiến lược phát triển của mỗi quốc gia, dân tộc.

Nhận thức rõ vấn đề này, Đảng ta luôn coi trọng việc phát huy vai trò của nhân tố con người, đặc biệt là trong thời kỳ đổi mới, nhờ đó mà đất nước đã đạt được những thành tựu to lớn, có ý nghĩa lịch sử, phát triển mạnh mẽ, toàn diện so với những năm trước đổi mới. Quy mô, trình độ nền kinh tế được nâng lên, xã hội phát triển ổn định. *Đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay.*

Gắn kết giữa giá trị truyền thống và hiện đại, giữa truyền thống và thể mạnh của con người là những vấn đề mang tính thời sự, đặc biệt trong bối cảnh đất nước ta đang tiến hành đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế. Chỉ có phát huy, gắn kết được một cách hài hòa, hiệu quả giữa giá trị, phẩm chất truyền thống tốt đẹp với thể mạnh sẵn có của con người Việt Nam nói chung thì mới có thể tạo động lực thực hiện thành công sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế sâu rộng và phát triển kinh tế đi đôi với bảo đảm sự tiến bộ và công bằng xã hội, góp phần xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam. Phát huy vai trò của giá trị truyền thống gắn với khai thác, tiềm năng, thể mạnh của con người chính là biện pháp mang tầm chiến lược để tạo động lực, sức mạnh tổng hợp hướng tới phục vụ chính bản thân con người, thúc đẩy đổi mới sáng tạo, bảo đảm yêu cầu phát triển bền vững kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, đối ngoại của đất nước ta trong bối cảnh mới của tiến trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế và cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư đang phát triển mạnh mẽ trên thế giới.

Lạng Sơn là một tỉnh miền núi biên giới phía Bắc của Tổ quốc có vị trí chiến lược, tầm quan trọng đối với bảo vệ lãnh thổ, đối với giao thương hàng

hóa của Việt Nam và là cửa ngõ kết nối thương mại giữa các nước ASEAN với Trung Quốc. Trong quá trình hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, tăng tốc, phát triển rất nhanh chóng hiện nay, yêu cầu cấp thiết đặt ra là cần phải gắn kết hài hòa, hợp lý giữa giá trị truyền thống với tiềm năng, thế mạnh con người trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn để phát triển kinh tế- xã hội nhanh và bền vững, nhất là trong bối cảnh phát triển kinh tế ở vùng biên giới, cửa khẩu với quốc gia láng giềng là nước Cộng hòa nhân dân Trung Hoa.

Trong những năm qua, tỉnh Lạng Sơn đã chú trọng phát huy những giá trị, tốt đẹp, mang bản sắc con người Lạng Sơn, gắn kết với khai thác các tiềm năng, thế mạnh để tạo nên động lực và nguồn lực to lớn cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được rất đáng ghi nhận, thì việc khai thác, gắn kết và phát huy những giá trị truyền thống với tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn vẫn còn nhiều hạn chế và chưa đạt hiệu quả như mong muốn. Thực tế đó đặt ra vấn đề cần có những nghiên cứu chuyên sâu, có hệ thống về việc gắn kết hài hòa, phát huy tốt truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn để phục vụ hiệu quả cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong kỳ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của đất nước và dân tộc.

Xuất phát từ những lý do nêu trên, NCS mạnh dạn lựa chọn vấn đề ***“Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới”*** làm đề tài nghiên cứu cho luận án tiến sĩ của mình.

2. Mục đích và nhiệm vụ của luận án

2.1. Mục đích

Trên cơ sở làm rõ những vấn đề lý luận, phân tích thực trạng phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn hiện nay, luận án đề xuất những phương hướng, giải pháp tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững trong thời kỳ mới.

2.2. Nhiệm vụ

Để đạt được mục đích trên, luận án cần thực hiện những nhiệm vụ sau:

Thứ nhất, tổng quan những công trình nghiên cứu có liên quan đến phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người nói chung.

Thứ hai, phân tích, làm rõ những vấn đề lý luận của phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Việt Nam nói chung và ở tỉnh

Lạng Sơn nói riêng nhằm phục vụ cho sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới.

Thứ ba, khảo sát, đánh giá thực trạng phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội hiện nay, chỉ rõ những thành tựu, hạn chế, nguyên nhân và một số vấn đề đặt ra.

Thứ tư, đề xuất phương hướng và giải pháp để tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với khai thác thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu của luận án

3.1. Đối tượng

Truyền thống tốt đẹp của con người Lạng Sơn gắn với khai thác thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới.

3.2. Phạm vi

Về nội dung:

Vấn đề phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với khai thác thế mạnh của con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội này bao hàm nhiều góc độ, phương diện, nội dung khác nhau; song, trong luận án này, xin được giới hạn nội dung khảo cứu, chỉ tập trung làm rõ các nội dung: Phát huy truyền thống, thế mạnh của lòng yêu nước, phẩm chất tự lực, tự cường; đức tính cần cù, chịu khó, tinh thần đoàn kết, tương trợ lẫn nhau để phát triển nguồn nhân lực; khơi dậy thế mạnh về sáng tạo sản phẩm truyền thống trong phát triển kinh tế, nhất là lĩnh vực du lịch, dịch vụ, văn hóa lễ hội, tâm linh, ẩm thực đặc sắc mang bản sắc, con người trong cộng đồng các dân tộc Lạng Sơn; thực hiện tốt an sinh xã hội và thúc đẩy giao thương, giao lưu văn hóa, phát triển kinh tế biên mậu của tỉnh Lạng Sơn.

Về không gian:

Luận án chỉ phân tích và khảo sát những vấn đề liên quan đến phát huy truyền thống tốt đẹp của cộng đồng các dân tộc của tỉnh Lạng Sơn gắn với phát huy thế mạnh của con người nơi đây.

Về thời gian:

Luận án khảo cứu những vấn đề lý luận và thực tiễn liên quan đến đề tài luận án trong thời gian từ năm 2010 đến nay. Các phương hướng và giải pháp chủ yếu được đề xuất cho thời gian đến năm 2030.

4. Cơ sở lý luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Cơ sở lý luận

Luận án được nghiên cứu trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, các quan điểm, đường lối đổi mới của Đảng Cộng sản Việt Nam về con người nói chung và phát huy nhân tố con người nói riêng phục vụ quá trình đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa, hội nhập quốc tế sâu rộng và phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Luận án được thực hiện trên cơ sở sử dụng phương pháp luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, trong đó có sự kết hợp giữa phương pháp phân tích và tổng hợp, lịch sử và logic, so sánh, khái quát hóa...

- *Phương pháp kết hợp phân tích và tổng hợp* được sử dụng chủ yếu trong việc tổng quan tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài luận án, phân tích đánh giá thực trạng, xác định nguyên nhân của ưu điểm, kết quả và của khuyết điểm, hạn chế trong phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội; phân tích, tổng hợp những yếu tố tác động đến việc phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội thời kỳ mới.

- *Phương pháp kết hợp lịch sử và logic* được sử dụng nhằm mục đích tìm ra mối liên hệ bản chất, tính tất yếu và những quy luật và nội dung liên quan đến đề tài luận án; để nhận diện rõ lý luận và quá trình tổ chức thực hiện chủ trương, đường lối, quan điểm của Đảng, chính sách pháp luật của Nhà nước nói chung và của các cấp ủy, chính quyền địa phương nói riêng trong phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội.

- *Phương pháp nghiên cứu tài liệu thứ cấp* được tác giả sử dụng trong tiến hành thu thập tài liệu, phân loại và tổng hợp các tài liệu liên quan đến luận án; đọc hiểu, phân tích và kế thừa các luận điểm, quan niệm của các nhà nghiên cứu; từ đó, hệ thống hóa và rút ra các quan điểm, nội dung lý luận về phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội thời kỳ mới. Nội dung Chương 2 của luận án được hình thành trên cơ sở lý luận này.

- *Phương pháp điều tra xã hội học* được sử dụng để khảo sát, đánh giá thực trạng phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Lạng Sơn hiện nay. Luận án xây dựng bảng hỏi và phát phiếu điều tra 300 cán bộ, đảng viên, cấp ủy, chính quyền, đoàn thể của hệ thống chính trị và người dân trên địa bàn tỉnh

Lạng Sơn. Thực trạng, nguyên nhân và vấn đề đặt ra về phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Lạng Sơn được phân tích từ những dữ liệu cơ sở này.

5. Đóng góp mới của luận án

Những kết luận được đúc kết từ kết quả nghiên cứu trong luận án cùng với các giải pháp đã bổ sung lý luận, nội hàm các khái niệm cơ bản có liên quan như: truyền thống tốt đẹp và thể mạnh của con người Việt Nam nói chung, đặc biệt là góp phần làm rõ sự gắn kết, phát huy giá trị truyền thống và thể mạnh của con người Lạng Sơn nói riêng trong phát triển kinh tế - xã hội.

Đặc biệt, luận án đã cho thấy vai trò, tầm quan trọng của việc gắn kết hài hòa, phát huy giá trị, truyền thống tốt đẹp của con người Lạng Sơn với việc khai thác những tiềm năng, thể mạnh của con người nơi đây để phục vụ hiệu quả cho công cuộc đẩy mạnh công nghiệp hóa - hiện đại hóa, hội nhập quốc tế sâu rộng và phát triển kinh tế - xã hội nhanh và bền vững của tỉnh Lạng Sơn trong thời kỳ mới.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

6.1. Về mặt lý luận

Luận án phân tích, làm rõ được nội dung, vai trò của việc phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp của con người Lạng Sơn gắn với khai thác những thể mạnh của con người phục vụ cho sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Lạng Sơn. Do vậy, ở một mức độ nhất định, luận án có thể làm tài liệu tham khảo cho việc nghiên cứu, giảng dạy một số chuyên đề triết học về con người và phát triển con người; đồng thời, làm cơ sở phương pháp luận cho việc đi sâu nghiên cứu vai trò, tiềm năng, thể mạnh của con người trong phát triển kinh tế - xã hội.

6.2. Về mặt thực tiễn

Luận án đề xuất được những phương hướng và những giải pháp mang tính đồng bộ, khả thi, có hệ thống để tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội ở tỉnh Lạng Sơn, đóng góp vào việc thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong thời kỳ mới. Do đó, kết quả nghiên cứu của luận án cũng có thể sử dụng làm tài liệu tham khảo cho việc xây dựng, hoạch định chiến lược phát triển con người, phát triển nguồn nhân lực ở vùng Đông Bắc nói chung và ở tỉnh Lạng Sơn nói riêng trong thời gian tới.

7. Kết cấu của luận án

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Danh mục các công trình đã công bố của tác giả có liên quan đến đề tài luận án, Danh mục các tài liệu tham khảo và Phụ lục, luận án gồm 4 chương, 11 tiết.

CHƯƠNG 1

TỔNG QUAN CÁC CÔNG TRÌNH NGHIÊN CỨU CÓ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1.1. Tình hình nghiên cứu liên quan đến đề tài

1.1.1. Những công trình nghiên cứu về giá trị văn hóa truyền thống và con người, thể mạnh con người Việt Nam trong phát triển kinh tế - xã hội

1.1.1.1. Những công trình nghiên cứu về văn hóa nói chung, giá trị văn hóa truyền thống nói riêng

Nghiên cứu việc giữ gìn và phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người nhằm phát triển kinh tế - xã hội của cả nước, và ở tỉnh Lạng Sơn nói riêng liên quan đến văn hóa, giá trị văn hóa truyền thống Việt Nam. Có thể kể đến các công trình sau: *Giá trị tinh thần truyền thống của dân tộc Việt Nam* của tác giả Trần Văn Giàu; *Văn hóa Việt Nam; xã hội và con người* của tác giả Vũ Khiêu; *Tìm hiểu giá trị văn hóa truyền thống trong quá trình công nghiệp hóa, hiện đại hóa* do các tác giả Nguyễn Trọng Chuẩn, Phạm Văn Đức, Hồ Sỹ Quý đồng chủ biên; *Văn hóa và bản sắc văn hóa dân tộc* của tác giả Hồ Bá Thâm; *Giá trị văn hóa Việt Nam truyền thống và biến đổi* do tác giả Ngô Đức Thịnh chủ biên...

1.1.1.2. Những công trình nghiên cứu về con người và thể mạnh con người Việt Nam trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội

Xây dựng và phát triển con người toàn diện nói chung đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững là một nhiệm vụ quan trọng trong bối cảnh Việt Nam đang tích cực đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa gắn với tích cực, chủ động hội nhập quốc tế sâu rộng; trong đó, có vấn đề phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người, cho nên đã có một số nghiên cứu về nội dung này ở nhiều khía cạnh khác nhau. Có thể kể đến một số công trình tiêu biểu như: *Sự phát triển của cá nhân trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa* của tác giả Đoàn Đức Hiếu; *Con người và phát triển con người* của tác giả Hồ Sỹ Quý; Bài viết “Bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa dân tộc trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội” của Trịnh Thị Thủy

trên *Tạp chí Cộng sản* điện tử...

1.1.2. Những công trình nghiên cứu về phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với con người và thể mạnh con người Việt Nam nhằm phát triển kinh tế - xã hội

Liên quan đến nội dung này, NCS đã tổng quan các công trình: *Mối quan hệ giữa tăng trưởng kinh tế và phát triển văn hóa của Việt Nam thời kỳ đổi mới* của tác giả Lương Thị Huyền Trang; *Phát huy các giá trị văn hóa - đạo đức “sức mạnh mềm” của Việt Nam trong hội nhập và phát triển* của tác giả Song Thành; bài viết “Phát huy nguồn lực văn hóa - con người tạo bước đột phá đưa đất nước phát triển nhanh và bền vững” của tác giả Lê Quý Đức đăng trên *Tạp chí Cộng sản* điện tử; bài viết trên *Tạp chí Cộng sản*: “Vai trò của nguồn lực văn hóa với quá trình phát triển kinh tế - xã hội” của tác giả Nguyễn Trọng Chuẩn... Các công trình đã làm sáng tỏ việc phát huy vai trò của văn hóa chính là biến những nguồn lực văn hóa ở mỗi địa phương và cả nước trở thành động lực thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội.

1.1.3. Các công trình nghiên cứu liên quan đến việc phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội

Thực tế cho thấy, không có nhiều công trình khoa học chuyên sâu và có hệ thống bàn về vấn đề phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội nói chung. Đây cũng là “khoảng trống” lớn, đặt ra yêu cầu cấp bách mà luận án của nghiên cứu sinh sẽ là công trình nghiên cứu tập trung triển khai xử lý vấn đề này. Có một số công trình, như cuốn sách *Lạng Sơn - Thế và lực mới trong thế kỷ XXI*; Kỷ yếu Hội thảo khoa học *Đánh thức tiềm năng du lịch thành phố Lạng Sơn*; Bài viết của tác giả Nguyễn Quốc Đoàn, Bí thư Tỉnh ủy Lạng Sơn, tại Lễ kỷ niệm 190 năm Ngày thành lập tỉnh Lạng Sơn: “Phát huy truyền thống anh hùng, xây dựng tỉnh Lạng Sơn phát triển toàn diện và bền vững”... Đặc biệt, bài phát biểu của cô Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhân dịp về thăm, làm việc với Đảng bộ, chính quyền và nhân dân tỉnh Lạng Sơn ngày 25/8/2023 là bài phát biểu có nội dung rất quan trọng, mang tính định hướng về lý luận và thực tiễn cho NCS trong quá trình thực hiện luận án.

1.2. Khái quát giá trị của các công trình được tổng quan và những vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

1.2.1. Khái quát giá trị của các công trình được tổng quan

Qua tổng quan các công trình nghiên cứu, có thể thấy một số đóng góp khoa học quan trọng như sau:

Thứ nhất, các tác giả đã hệ thống hóa về giá trị văn hóa truyền thống, vai trò của văn hóa nói chung, truyền thống tốt đẹp nói riêng, làm sáng tỏ mối quan hệ mật thiết giữa văn hóa và kinh tế trong đời sống xã hội; qua đó, nhấn mạnh rõ một điểm là tăng trưởng và phát triển kinh tế luôn gắn với việc gìn giữ và bảo vệ truyền thống tốt đẹp của dân tộc.

Thứ hai, các công trình nghiên cứu trong thời kỳ đổi mới đã chỉ rõ vai trò của giá trị truyền thống tốt đẹp, tiềm năng, thế mạnh con người đối với công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của các vùng miền, các quốc gia.

Thứ ba, một số công trình đã phân tích, đánh giá về tiềm năng con người, truyền thống tốt đẹp gắn với việc phát huy vai trò của con người nhằm phát triển kinh tế - xã hội; qua đó cho thấy rằng, việc phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp và con người chịu tác động của các yếu tố khách quan và chủ quan khác nhau.

Thứ tư, một số công trình đã đi sâu phân tích về văn hóa, truyền thống tốt đẹp và về phát huy văn hóa các dân tộc vùng Đông Bắc nhằm phát triển kinh tế - xã hội vùng; nhấn mạnh tới việc khai thác văn hóa đặc sắc, truyền thống tốt đẹp như một nguồn tài nguyên riêng có của vùng đất này.

Những công trình và đề tài nghiên cứu được đề cập trên của các tác giả đã có nhiều đóng góp quan trọng về mặt khoa học giúp tác giả luận án có cách tiếp cận, nghiên cứu phù hợp, là nguồn tư liệu tham khảo bổ sung quý giá phục vụ đắc lực cho triển khai các nội dung của luận án.

1.2.2. Những vấn đề luận án cần tiếp tục nghiên cứu

Từ tổng quan và đánh giá như vậy, NCS đặt ra cho mình nhiệm vụ giải quyết những vấn đề còn bỏ ngỏ sau đây:

Một là, phân tích, làm rõ một số vấn đề lý luận của việc phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Việt Nam nói chung và con người Lạng Sơn nói riêng, phục vụ cho sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội.

Hai là, khảo sát, đánh giá thực trạng phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội hiện nay, chỉ rõ những kết quả, hạn chế, nguyên nhân và một số vấn đề đặt ra.

Ba là, làm rõ bối cảnh mới, đề xuất phương hướng và giải pháp chủ yếu để tăng cường sự gắn kết hài hòa, hợp lý, phát huy hiệu quả truyền

thông tốt đẹp gắn với khai thác thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới.

Tiểu kết Chương 1

Qua khảo sát các công trình nghiên cứu có liên quan tới vấn đề “phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới” cho thấy có rất nhiều công trình nghiên cứu về giá trị văn hóa, phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với phát triển con người, phát huy văn hóa gắn với phát triển kinh tế - xã hội ở những phạm vi và góc độ nghiên cứu khác nhau.

Dù các công trình nghiên cứu trên đã bàn đến nhiều chiều cạnh của giá trị văn hóa, vai trò của giá trị truyền thống tốt đẹp, về con người, phát huy truyền thống văn hóa vùng Đông Bắc, là những công trình có giá trị lý luận và thực tiễn nhất định; tuy nhiên, chưa có công trình nào đi sâu vào vấn đề phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới.

CHƯƠNG 2

PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG TỐT ĐẸP GẮN VỚI THẾ MẠNH CỦA CON NGƯỜI LẠNG SƠN NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRONG THỜI KỲ MỚI – MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

2.1. Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội

2.1.1. Một số khái niệm cơ bản

Truyền thống bao gồm tư tưởng tình cảm, tập quán, thói quen, phong tục, lối sống, cách ứng xử của con người, có tính lịch sử - cụ thể, được bảo tồn và phát huy trong đời sống của các cộng đồng xã hội và của các quốc gia - dân tộc. *Truyền thống tốt đẹp* bao hàm, kết tinh những gì là tinh hoa, tinh túy nhất, được hun đúc, chưng cất thành những giá trị bền vững, có tính nhân văn và tiến bộ; ngược lại, những gì xấu xa, đê tiện, những hành động vi phạm pháp luật... đều trái với truyền thống tốt đẹp, đi ngược lại với những giá trị văn hóa truyền thống của dân tộc Việt Nam.

Có thể quan niệm: *Phát triển kinh tế - xã hội là quá trình nâng cao về chất mọi mặt đời sống kinh tế - xã hội, thông thúc đẩy tăng trưởng kinh tế gắn liền với việc giải quyết các vấn đề xã hội nhằm mục tiêu nâng cao đời*

sống vật chất và tinh thần của người dân. phát triển đất nước nhanh, bền vững.

Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Việt Nam chính là quá trình xác định, lan tỏa những giá trị truyền thống, nâng tầm các giá trị đó để phát triển xã hội ngày càng hiện đại, giàu đẹp, văn minh. Trong quá trình này, những yếu tố thuộc đời sống tinh thần, những tiềm năng, thế mạnh từ truyền thống tốt đẹp, thế mạnh vốn có của con người Việt Nam được chuyển hóa vào sản xuất, tạo ra các sản phẩm mang đậm bản sắc dân tộc, tạo nguồn lực vật chất để thúc đẩy kinh tế - xã hội của đất nước phát triển nhanh, bền vững.

2.1.2. Những truyền thống tốt đẹp cơ bản gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn

Truyền thống tốt đẹp và thế mạnh của con người Lạng Sơn hoàn quyền vào nhau, khó có thể tách bạch một cách rạch ròi và được thể hiện cụ thể trên các khía cạnh, đặc điểm chính như sau: 1- Con người Lạng Sơn có truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường trong đấu tranh bảo vệ nền độc lập của đất nước ở các giai đoạn lịch sử khác nhau; 2- Con người Lạng Sơn có đức tính cần cù, chịu khó, nhân nghĩa, luôn có tinh thần đoàn kết, tương trợ lẫn nhau trong cuộc sống; 3- Con người Lạng Sơn có truyền thống đề cao tính cố kết cộng đồng, tình yêu quê hương, ứng xử tình cảm, gắn bó với nhau; 4- Con người Lạng Sơn có thế mạnh về duy trì, phát huy các giá trị văn hóa, lễ hội truyền thống, văn hóa lịch sử, văn hóa tâm linh, ẩm thực; 5- Con người Lạng Sơn có thế mạnh về phát triển kinh tế vùng biên, tạo thuận lợi cho hội nhập quốc tế, giao thoa văn hóa và giao thương biên mậu.

2.2. Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới – Quan niệm, chủ thể, nội dung, phương thức

2.2.1. Quan niệm và chủ thể phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

Quan niệm: *Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới là quá trình nâng tầm, lan tỏa những giá trị văn hóa truyền thống, định hướng phát triển tỉnh Lạng Sơn ngày càng hiện đại, giàu đẹp, văn minh; là quá trình đưa những yếu tố thuộc đời sống tinh thần, tiềm năng, thế mạnh vốn có của con người Lạng Sơn tham gia vào lao động, sản xuất ra những sản*

phẩm, góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống, tạo nguồn lực và động lực để thúc đẩy kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn phát triển nhanh, bền vững.

Chủ thể: Phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế - xã hội là hoạt động sáng tạo do các chủ thể thực hiện; cụ thể là: *Cấp ủy đảng và chính quyền nhà nước từ Trung ương tới địa phương; Cơ quan tham mưu, quản lý văn hóa cấp trung ương như Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Bộ Thông tin và Truyền thông, các viện nghiên cứu văn hóa, phát triển con người, nguồn nhân lực... cho tới các sở, ngành tại tỉnh Lạng Sơn; Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội của tỉnh Lạng Sơn, như: Công đoàn, Hội Nông dân, Hội Phụ nữ, Hội Cựu chiến binh, Đoàn Thanh niên, Hội người cao tuổi...; Hệ thống nhà trường các cấp và đội ngũ doanh nhân cũng là những chủ thể có vai trò, chức năng, nhiệm vụ đặc biệt quan trọng; Người dân sinh sống trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn* là chủ thể trực tiếp nhất, đóng vai trò quyết định nhất đến sự thành bại của việc phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp và thể mạnh con người xứ Lạng trong công cuộc phát triển kinh tế - xã hội.

2.2.2. Nội dung và phương thức phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

Nội dung: *Một là, phát huy truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường của con người Lạng Sơn, nhất là phẩm chất tự lực, tự cường để tạo động lực phát triển kinh tế trong bối cảnh mới. Hai là, phát huy đức tính cần cù, chịu khó, nhân nghĩa, luôn có tinh thần đoàn kết, tương trợ lẫn nhau để phát triển nguồn nhân lực có chất lượng, phục vụ cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững của tỉnh Lạng Sơn. Ba là, phát huy truyền thống đề cao tính cố kết cộng đồng, tình yêu quê hương, ứng xử tình cảm, gắn bó với nhau trong phát triển kinh tế, thực hiện tốt an sinh xã hội, xử lý hiệu quả các vấn đề xã hội nảy sinh trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn. Bốn là, phát huy vai trò trực tiếp tạo ra giá trị kinh tế từ truyền thống văn hóa - lịch sử, tâm linh, lễ hội, ẩm thực đặc sắc, phong phú của các dân tộc, con người Lạng Sơn, phục vụ công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững của tỉnh. Năm là, phát huy mạnh mẽ truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh con người vùng biên, tạo điều kiện thuận lợi cho tiến trình hội nhập quốc tế sâu rộng, giao lưu văn hóa và đặc biệt là để thúc đẩy giao thương, phát triển kinh tế biên mậu của tỉnh Lạng Sơn.*

Phương thức: Thứ nhất, thông qua công tác lãnh đạo, chỉ đạo, xây dựng chính sách của cấp ủy đảng, chính quyền tỉnh Lạng Sơn. Thứ hai, thông qua công tác tuyên truyền, giáo dục và đào tạo; sự triển khai của doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh. Thứ ba, thông qua sự tham gia một cách tự giác, tích cực của người dân.

2.3. Những yếu tố tác động đến phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội hiện nay

2.3.1. Yếu tố khách quan

Bao gồm: 1- Tình hình phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Lạng Sơn thời gian qua; 2- Toàn cầu hóa, xu thế giao lưu kinh tế - xã hội giữa các vùng miền trong nước và quá trình hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, đẩy mạnh giao thương của Việt Nam; 3- Sự phát triển nhanh chóng của khoa học - công nghệ hiện đại.

2.3.2. Nhân tố chủ quan

Nhận thức, năng lực, trình độ của cán bộ lãnh đạo, quản lý, chính quyền, đoàn thể các cấp và người dân là những nhân tố có vai trò quan trọng trong việc khai thác, phát huy các giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn. Ngoài ra, phong cách ứng xử, lối sống, tư duy, yếu tố tâm lý tộc người cũng tác động tới nhận thức và hành động của người dân Lạng Sơn trong quá trình gìn giữ và phát huy truyền thống tốt đẹp, văn hóa tộc người của mình, đóng góp vào quá trình phát triển kinh tế - xã hội của địa phương.

Tiểu kết Chương 2

Trên cơ sở làm rõ nội dung các khái niệm có liên quan, NCS đến hình thành quan niệm của riêng mình về *phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Việt Nam nói chung*. Từ đó, tác giả tiến hành chắt lọc các công trình khoa học đi trước, xây dựng nên khái niệm trung tâm: *Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới*. NCS cũng phân tích, làm rõ chủ thể, nội dung, phương thức phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội. Đồng thời, tác giả luận án cũng tiến hành phân tích, chỉ rõ những yếu tố (khách quan, chủ quan) tác động đến phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội.

CHƯƠNG 3

PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG TỐT ĐẸP GẮN VỚI THỂ MẠNH CỦA CON NGƯỜI LẠNG SƠN NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI – THỰC TRẠNG, NGUYÊN NHÂN VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA HIỆN NAY

3.1. Những thành tựu trong phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội và nguyên nhân

3.1.1. Những thành tựu

3.1.1.1. Về phương diện chủ thể phát huy

Thứ nhất, Đảng bộ, chính quyền, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và các tổ chức chính trị - xã hội tỉnh Lạng Sơn đã đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục, phát huy truyền thống tốt đẹp cho cán bộ, đảng viên và nhân dân để nâng cao nhận thức, hiệu quả hoạt động phát triển kinh tế - xã hội trong bối cảnh mới. *Thứ hai*, các chủ thể đều quan tâm đến công tác bảo tồn di sản văn hóa truyền thống, phát triển con người, đã tạo điều kiện phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thể mạnh con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế - xã hội.

3.1.1.2. Về thực hiện nội dung phát huy

Thể hiện cụ thể: 1- Truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường của con người Lạng Sơn, nhất là phẩm chất tự lực, tự cường được phát huy mạnh mẽ và tạo động lực phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong thời kỳ mới; 2- Chú trọng phát huy phẩm chất, đức tính cần cù, chịu khó, lạc quan, nhân nghĩa, luôn có tinh thần đoàn kết, tương trợ lẫn nhau của con người Lạng Sơn để phát triển nguồn nhân lực có chất lượng; 3- Truyền thống đề cao tính cố kết cộng đồng, tình yêu quê hương, ứng xử tình cảm, gắn bó với nhau trong phát triển kinh tế của con người Lạng Sơn là thể mạnh đã được nhận diện và phát huy, tạo tiền đề, điều kiện thuận lợi cho thực hiện tốt an sinh xã hội, xử lý hiệu quả các vấn đề xã hội; 4- Truyền thống văn hóa - lịch sử, tâm linh, lễ hội, ẩm thực đặc sắc, phong phú của các dân tộc, con người Lạng Sơn được lồng ghép, nhằm tạo ra các sản phẩm du lịch mang thương hiệu, giàu bản sắc văn hóa, có giá trị kinh tế cao; 5- Giao lưu văn hóa vùng biên được đẩy mạnh, gắn kết các giá trị truyền thống tốt đẹp, thể mạnh con người vùng biên trong tiến trình hội nhập quốc tế sâu rộng, thúc đẩy giao thương, phát triển kinh tế biên mậu của tỉnh Lạng Sơn.

3.1.1.3. Về thực hiện phương thức phát huy

Đã đạt các kết quả: 1- Công tác lãnh đạo, chỉ đạo của cấp ủy đảng, chính quyền tỉnh Lạng Sơn đã đạt nhiều kết quả đáng ghi nhận trong phát huy truyền thống tốt đẹp, giá trị và thế mạnh con người Lạng Sơn phục vụ trực tiếp cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh; 2- Công tác tuyên truyền về truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn được chú trọng; đồng thời, việc tăng cường đưa nội dung này vào giáo dục và đào tạo trong nhà trường, sự triển khai của doanh nghiệp đã đạt được những kết quả khả quan, góp phần đào tạo nguồn nhân lực, xây dựng con người Lạng Sơn với những phẩm chất, đức tính tốt đẹp; 3- Công tác giáo dục truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn đã góp phần phát huy tính tự giác, tích cực của người dân và doanh nghiệp trong nâng cao ý thức, trách nhiệm, chuyển hóa các giá trị ấy vào quá trình lao động, sản xuất, sáng tạo các sản phẩm vừa đậm đà bản sắc văn hóa Lạng Sơn, vừa mang lại giá trị kinh tế cao.

3.1.2. Nguyên nhân của những thành tựu

Thứ nhất, nhận thức ngày càng sâu sắc của Đảng và Nhà nước ta về vai trò của truyền thống tốt đẹp của dân tộc và nhân tố con người trong phát triển kinh tế - xã hội, về vị trí chiến lược của tỉnh Lạng Sơn nói riêng và của vùng Đông Bắc nói chung. *Thứ hai*, cấp ủy, chính quyền các cấp tỉnh Lạng Sơn đã chủ động xây dựng và thực hiện các kế hoạch, đề án bám sát sự lãnh đạo, chỉ đạo của Trung ương đối với các vấn đề, chính sách cụ thể trong phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp gắn với phát triển con người, văn hóa nhằm phát triển kinh tế - xã hội tỉnh nhà nhanh và bền vững. *Thứ ba*, trình độ, nhận thức của cán bộ và người dân được nâng lên; do vậy, ý thức, thái độ, cách thức khai thác giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội có chuyển biến tích cực. *Thứ tư*, sự phát triển của khoa học - công nghệ hiện đại đã và đang tác động tới quá trình bảo tồn, phát triển và phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn hiện nay.

3.2. Những hạn chế trong phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội và nguyên nhân

3.2.1. Những hạn chế

3.2.1.1. Về phương diện chủ thể phát huy

Bao gồm những hạn chế: 1- *Năng lực lãnh đạo, chỉ đạo* của một số tổ chức đảng có lúc, có nơi chưa đáp ứng yêu cầu, nhiệm vụ. Một bộ phận cán bộ, đảng viên còn có chưa đáp ứng yêu cầu về năng lực, trình độ, uy tín; còn chưa thực sự gương mẫu, tiêu biểu, còn thiếu ý thức trách nhiệm; 2- *Ngoài ra, sự phối hợp giữa các chủ thể trong hệ thống chính trị* trong việc ra quyết sách, kế hoạch, cụ thể hóa các mục tiêu phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp, thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội còn chưa đồng bộ, đôi khi chậm trễ nên hiệu quả thực hiện chưa cao.

3.2.1.2. Về thực hiện nội dung phát huy

Thực tế vừa qua cho thấy: 1- Chưa có cơ chế hữu hiệu để phát huy truyền thống yêu nước, bất khuất, kiên cường, tự lực, tự cường của con người Lạng Sơn, nhằm “chuyên hóa” cụ thể vào phát triển kinh tế; do đó, chưa tạo ra động lực thực sự hiệu quả cho quá trình phát triển nhanh, bền vững; 2- Những giá trị truyền thống tốt đẹp và thế mạnh con người Lạng Sơn dù được nhận diện khá rõ nét, nhưng sự vận dụng vào phát triển nguồn nhân lực có chất lượng, phục vụ cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững của tỉnh Lạng Sơn còn chưa hiệu quả; 3- Việc lồng ghép, phát huy phẩm chất truyền thống tốt đẹp của con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế, thực hiện an sinh xã hội, xử lý hiệu quả các vấn đề xã hội ở một số nơi còn mờ nhạt, chưa được quan tâm đúng mức; 4- Công tác phát huy truyền thống tốt đẹp, thế mạnh con người Lạng Sơn gắn với phát triển du lịch bền vững nói riêng, phát triển kinh tế - xã hội nói chung chưa được triển khai hiệu quả, chưa tương xứng với tiềm năng, lợi thế; 5- Nhiều hạn chế, nguy cơ xuất hiện từ mặt trái của kinh tế thị trường đến con người vùng biên, có tác động tiêu cực đến tiến trình giao lưu văn hóa, hội nhập và đối với giao thương, phát triển kinh tế biên mậu của tỉnh Lạng Sơn thời gian qua.

3.2.1.3. Về thực hiện phương thức phát huy

Thứ nhất, phương thức lãnh đạo, định hướng phát huy vai trò của giá trị truyền thống và con người của Đảng bộ và chính quyền các cấp tỉnh Lạng Sơn vẫn chưa tạo ra được bước đột phá thực sự để phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong giai đoạn hiện nay. *Thứ hai*, bên cạnh những kết quả tích cực, phương thức tuyên truyền, giáo dục và đào tạo trong các nhà trường trên địa bàn tỉnh về phát huy giá trị truyền thống gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn vẫn còn có một số khó khăn, vướng mắc, hạn chế. Các doanh nghiệp còn gặp nhiều khó khăn; chưa tạo ra nhiều sản phẩm có giá trị kinh tế cao mang đậm bản sắc, thế mạnh con người Lạng Sơn. *Thứ ba*, một bộ phận người dân

do vẫn chưa nhận thức đầy đủ, sâu sắc giá trị truyền thống văn hóa trong kinh tế, nên chưa phát huy được tính tự giác, tích cực của họ trong sản xuất, kinh doanh, tạo ra sản phẩm, dịch vụ mang bản sắc con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội.

3.2.2. Nguyên nhân của những hạn chế

Lạng Sơn là tỉnh miền núi, biên giới, xuất phát điểm kinh tế thấp so với bình quân chung của cả nước; trong khi đó, nguồn vốn đầu tư từ ngân sách địa phương hạn hẹp, nguồn vốn hỗ trợ, đầu tư có mục tiêu từ ngân sách Trung ương chưa đáp ứng được nhu cầu của tỉnh. Hệ thống kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội chưa đồng bộ; trình độ dân trí còn hạn chế, không đồng đều giữa các khu vực; tác động của biến đổi khí hậu, dịch bệnh diễn biến phức tạp, khó lường... Bên cạnh đó, Lạng Sơn còn chịu ảnh hưởng bởi những đặc điểm vốn có của một tỉnh miền núi, biên giới, điều kiện kinh tế - xã hội còn nhiều khó khăn; quy mô kinh tế nhỏ, nguồn lực hạn chế, chất lượng nguồn nhân lực chưa đồng đều.

Tư duy nhận thức và sự lãnh đạo, chỉ đạo, điều hành, tổ chức thực hiện một số chủ trương, chính sách, mục tiêu, nhiệm vụ ở một số cấp ủy, chính quyền, cơ quan, đơn vị còn hạn chế, lúng túng, có biểu hiện thụ động, trông chờ, ỷ lại vào cấp trên. Một số hạn chế, yếu kém trong lãnh đạo, quản lý, điều hành chậm được khắc phục. Khả năng phân tích, dự báo tình hình của đội ngũ cán bộ lãnh đạo còn hạn chế, chưa sát với tình hình thực tế, vì vậy một số mục tiêu, chỉ tiêu đặt ra chưa có tính khả thi. Đồng thời, năng lực khai thác giá trị truyền thống tốt đẹp, bản sắc văn hóa vào phát triển kinh tế - xã hội của người dân phần lớn còn khá hạn chế.

3.3. Những vấn đề đặt ra hiện nay

Trong tiết này, NCS đã đi sâu phân tích 3 vấn đề đặt ra hiện nay; đó là: 1- Truyền thống văn hóa, con người Lạng Sơn có những giá trị tốt đẹp, đặc sắc nhưng lại chưa được gắn kết, khai thác một cách tương xứng; 2- Mục tiêu được xác định rõ, nhưng nhận thức và năng lực thực hiện của các chủ thể vẫn còn nhiều hạn chế trong phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với tiềm năng, thế mạnh con người Lạng Sơn; 3- Dù đã đề ra được chiến lược phát triển kinh tế biên mậu, nhưng trên thực tế lại chưa phát huy được một cách hiệu quả, hợp lý tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn ở vùng biên giới.

Tiểu kết Chương 3

Thời gian qua, tỉnh Lạng Sơn chú trọng xác định các phẩm chất tốt đẹp của con người Lạng Sơn, nhất là tinh thần đoàn kết, tương trợ, giúp đỡ nhau cùng phát triển kinh tế, nguồn nhân lực. Qua các văn bản chỉ đạo tiêu biểu có thể thấy hệ thống chính trị tỉnh Lạng Sơn đã nâng cao nhận thức về ý nghĩa và trách nhiệm của các chủ thể trong việc phát huy văn hóa nhằm xây dựng con người đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế. Các hoạt động phát huy được chỉ ra bao gồm lan tỏa, kích hoạt, khơi dậy những truyền thống tốt đẹp, nhân cách vốn có của con người Lạng Sơn. Từ sự chỉ đạo đó, người dân có sự đồng thuận về nhận thức trong phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp hướng tới xây dựng con người xứ Lạng; tin tưởng, tự hào, tôn trọng những phẩm chất tốt đẹp của con người quê hương mình.

Tuy nhiên, trước tác động của nguyên nhân chủ quan, khách quan khác nhau dẫn tới dù có tiềm lực, thế mạnh nhất định, nhưng phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp và con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế - xã hội còn một số hạn chế. Việc gìn giữ văn hóa truyền thống, con người Lạng Sơn làm cơ sở, điều kiện cho phát huy chưa thực sự đi vào chiều sâu và có những biến đổi về chất. Một số tập tục lạc hậu còn tồn tại đang là cản lực cho phát triển con người đáp ứng yêu cầu đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế. Trong những những năm qua, thực tế phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với khai thác tiềm năng, thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội chưa thực sự tương xứng với tiềm năng vốn có.

CHƯƠNG 4

PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP TIẾP TỤC PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG TỐT ĐẸP GẮN VỚI THẾ MẠNH CỦA CON NGƯỜI LẠNG SƠN NHẪM PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI TRONG THỜI KỲ MỚI

4.1. Dự báo những thuận lợi và khó khăn đối với phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

4.1.1. Những thuận lợi

Thứ nhất, đất nước ta hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng, toàn diện; thế và lực của đất nước ngày càng tăng trên trường quốc tế, đất nước ta chưa bao giờ có được cơ đồ, tiềm lực, vị thế và uy tín quốc tế như ngày nay. *Thứ hai*, hội nhập quốc tế ngày càng sâu rộng theo các hiệp định tự do thế hệ mới làm cho không chỉ lĩnh vực kinh tế, mà tất cả các lĩnh vực của đời sống đất

nước có điều kiện để phát triển. *Thứ ba*, Cách mạng công nghiệp lần thứ tư làm thay đổi nền sản xuất vật chất và tinh thần, rút ngắn khoảng cách giữa công nghiệp, nông nghiệp và dịch vụ khi được số hóa, hình thành phương thức sản xuất thông minh. *Thứ tư*, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân các dân tộc tỉnh Lạng Sơn nhận thức ngày càng rõ ràng, sâu sắc những tiềm năng, thế mạnh của văn hóa, truyền thống tốt đẹp và con người Lạng Sơn.

4.1.2. Những khó khăn

Thứ nhất, kinh tế thế giới được dự báo có thể sẽ khó khăn hơn giai đoạn trước. *Thứ hai*, kinh tế thị trường vừa tạo cơ hội phát triển, vừa tạo sức ép, thách thức cho quá trình phát triển ở Việt Nam nói chung và tỉnh Lạng Sơn nói riêng. *Thứ ba*, xuất hiện nguy cơ phai nhạt, đánh mất bản sắc văn hóa, xói mòn những giá trị truyền thống tốt đẹp của dân tộc trong bối cảnh toàn cầu hóa và hội nhập quốc tế sâu rộng. *Thứ tư*, những yêu cầu cao đối với nguồn nhân lực đặt ra từ công cuộc phát triển kinh tế - xã hội sẽ chưa thể được đáp ứng “một sớm một chiều”, sẽ gây ra những khó khăn lớn trong phát huy nhân tố con người Lạng Sơn phục vụ tiến trình phát triển trong một vài thập niên tới.

4.2. Phương hướng phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

4.2.1. Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người phải được coi trọng trong chiến lược, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội tổng thể của tỉnh Lạng Sơn

Trong kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội từ năm 2020 đến 2025, Đảng bộ và nhân dân trong tỉnh cũng đề ra và phấn đấu tập trung đạt được một số chỉ tiêu cụ thể gắn với phát huy thế mạnh văn hóa, con người Lạng Sơn. Và để thực hiện được các mục tiêu, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội đó, đưa Lạng Sơn phát triển xứng tầm với tiềm năng, lợi thế, thì cần chú trọng lồng ghép, phát huy truyền thống tốt đẹp và thế mạnh con người trong từng nội dung, chú ý tới đặc thù của từng lĩnh vực, đối tượng mà có sự điều chỉnh cho phù hợp với thực tiễn phát triển.

4.2.2. Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn phải hướng đến tạo điều kiện cần thiết để mỗi người dân thể hiện được tối đa năng lực của mình trong lao động và sáng tạo

Các chính sách phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn cần được xây dựng phù hợp với thực tiễn phát triển của tỉnh

Lạng Sơn; tạo điều kiện cần thiết, thuận lợi để con người xứ Lạng thể hiện tối đa năng lực của mình trong lao động, sản xuất, thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn tỉnh trong bối cảnh mới.

4.2.3. Phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn phải hướng tới khơi dậy ý chí, khát vọng phát triển trong nhân dân và tiềm năng, lợi thế của tỉnh

Xây dựng văn hóa, con người Lạng Sơn phát triển toàn diện với các giá trị truyền thống, hiện đại và nhân văn, trở thành động lực tinh thần quan trọng thúc đẩy sự phát triển của tỉnh. Ở đây, cần xây dựng, hoàn thiện và thực hiện tốt các chính sách về bảo tồn, phát huy văn hóa các dân tộc, giữ gìn và khai thác hiệu quả giá trị các di sản văn hóa vật thể, phi vật thể, truyền thống lịch sử cách mạng, tạo cơ sở cho phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

4.3. Một số giải pháp tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

4.3.1. Nâng cao nhận thức của cấp ủy, chính quyền các cấp và người dân về vai trò quan trọng của việc tăng cường sự gắn kết giữa truyền thống tốt đẹp với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội

Hiện nay, ở Lạng Sơn, việc nâng cao hiệu quả phát huy vai trò nguồn lực tinh thần của truyền thống tốt đẹp đối với phát triển kinh tế - xã hội trước hết phụ thuộc vào sự tích cực, chủ động của cấp ủy chính quyền, sở, ban, ngành trong việc xây dựng, ban hành các chủ trương, chính sách cụ thể. Muốn vậy, cần phải chú trọng nâng cao nhận thức của cấp ủy, chính quyền các cấp và nhận thức, tính tích cực, chủ động của người dân Lạng Sơn đối với vai trò quan trọng của việc tăng cường sự gắn kết giữa truyền thống tốt đẹp và thế mạnh của con người Lạng Sơn trong phát triển kinh tế - xã hội.

4.3.2. Đổi mới nội dung, phương thức để phát huy hiệu quả những giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

Chú trọng đổi mới nội dung, phương thức, xác định rõ lộ trình, kế hoạch, nguồn lực cụ thể theo phương châm “3 rõ” (rõ người, rõ việc, rõ trách nhiệm) trong phát huy giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người trong phát triển kinh tế - xã hội. Thực hiện có hiệu quả chủ trương đẩy mạnh chuyển dịch cơ cấu kinh tế gắn với đổi mới mô hình tăng trưởng, tăng năng

suất lao động; nâng cao sức cạnh tranh các ngành trên cơ sở khai thác, phát huy hiệu quả tiềm năng, thế mạnh của tỉnh nhà và của con người xứ Lạng.

4.3.3. Xây dựng, hoàn thiện chính sách để phát huy tối đa truyền thống tốt đẹp và tiềm năng của con người Lạng Sơn, nhất là ở vùng đồng bào các dân tộc thiểu số

Trên cơ sở quán triệt các chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước, tỉnh Lạng Sơn xác định giá trị văn hóa, con người là yếu tố nền tảng, sức mạnh nội sinh quan trọng cho sự phát triển bền vững; theo đó, cần hoàn thiện các chính sách giữ gìn, bảo tồn và phát huy giá trị bản sắc văn hóa đặc sắc của các dân tộc trên địa bàn tỉnh, gắn với đẩy mạnh phát triển du lịch, hợp tác quốc tế. Các chính sách cần bám sát thực tiễn, dễ hiểu, dễ thực hiện để mang lại hiệu quả thiết thực trong việc phát huy giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người Lạng Sơn.

4.3.4. Tăng cường giáo dục, tuyên truyền về các giá trị truyền thống tốt đẹp, thế mạnh của con người Lạng Sơn để vừa phát triển nguồn nhân lực, vừa giữ gìn bản sắc văn hóa các dân tộc

Cần xác định phải bắt đầu từ khâu đẩy mạnh việc tuyên truyền, giáo dục rộng khắp trong toàn xã hội về những đặc trưng, giá trị truyền thống, thế mạnh vốn có của con người Lạng Sơn cũng như ý nghĩa của việc phát huy vai trò này trong hiện thực hóa thành công những mục tiêu kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn. Do vậy, tăng cường công tác giáo dục giá trị truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh con người nhằm phát triển kinh tế - xã hội trong và ngoài nhà trường, cơ quan, đơn vị... sẽ trực tiếp tác động tới nâng cao nhận thức, khơi dậy lòng tự hào và ý thức trách nhiệm của các chủ thể trong gìn giữ và phát huy truyền thống và thế mạnh con người, phục vụ hữu hiệu công cuộc phát triển nguồn nhân lực của tỉnh, ngang tầm nhiệm vụ.

4.3.5. Gắn kết truyền thống tốt đẹp với phát huy thế mạnh và tính tích cực của người dân Lạng Sơn để tăng cường sự đồng thuận, tạo động lực phát triển kinh tế - xã hội trong thời kỳ mới

Tăng cường sự đồng thuận, phối hợp chặt chẽ giữa các chủ thể trước hết để xây dựng các mô hình sinh kế trên cơ sở gìn giữ và phát huy giá trị truyền thống tốt đẹp của con người Lạng Sơn gắn với đặc sắc văn hóa vùng Đông Bắc. Mỗi tộc người, mỗi địa phương có điều kiện kinh tế - xã hội, thế mạnh và điểm hạn chế khác nhau nên cần có những mô hình sinh kế kết hợp phát huy giá trị truyền thống tốt đẹp nhằm đẩy mạnh tăng trưởng kinh tế, giữ vững ổn định chính trị, an ninh quốc phòng, củng cố khối đại đoàn kết toàn

dân tộc. Các chủ thể cùng phối hợp gắn các chương trình mục tiêu quốc gia về an ninh quốc phòng, kinh tế - xã hội với các dự án, kế hoạch, đề án về văn hóa, tư tưởng của tỉnh Lạng Sơn và với các tỉnh khác trong vùng Đông Bắc là biện pháp vừa nâng cao đời sống vật chất, vừa nâng cao đời sống tinh thần cho người dân.

4.3.6. Chú trọng khơi dậy tiềm năng, lợi thế của con người Lạng Sơn phục vụ phát triển kinh tế - xã hội vùng biên và thúc đẩy kinh tế đối ngoại, giao lưu văn hóa

Chú trọng lồng ghép các giá trị văn hóa mang đậm bản sắc cộng đồng các dân tộc trong đẩy mạnh hoạt động xúc tiến thương mại để thu hút các mặt hàng có giá trị cao để phục vụ xuất khẩu; trong đó, ưu tiên mở rộng các mặt hàng xuất khẩu mang đậm bản sắc văn hóa, giá trị truyền thống chủ lực của tỉnh. Có ý thức lồng ghép phát huy các giá trị truyền thống tốt đẹp trong tăng cường giao lưu văn hóa, công tác đối ngoại. Duy trì việc thực hiện hiệu quả, toàn diện đối ngoại đảng, ngoại giao nhà nước và đối ngoại nhân dân với Khu tự trị dân tộc Choang Quảng Tây (Trung Quốc), nhằm vừa tạo thuận lợi cho phát triển kinh tế cửa khẩu, vừa bảo đảm quốc phòng, an ninh.

Tiểu kết Chương 4

Với thế mạnh vốn có và truyền thống văn hóa phong phú, giàu bản sắc, người dân Lạng Sơn có thể phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp như một nguồn lực vật chất phục vụ phát triển kinh tế gắn với giải quyết các vấn đề xã hội khác. Thực hiện nội dung này đòi hỏi phải đề ra các phương hướng, giải pháp khai thác các sản phẩm văn hóa truyền thống của tỉnh Lạng Sơn một cách bài bản, hữu hiệu, có tầm nhìn chiến lược nhằm hướng tới thay đổi sinh kế của người dân theo hướng thúc đẩy thị trường hàng hóa, dịch vụ để phát triển kinh tế và kích cầu, kéo sự phát triển của các mặt khác trong đời sống xã hội. Theo đó, văn hóa nói chung và giá trị truyền thống, thế mạnh con người Lạng Sơn phải thực sự trở thành những mũi nhọn chiến lược, đột phá trong phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Lạng Sơn trong giai đoạn phát triển mới.

KẾT LUẬN

Mỗi cộng đồng, vùng miền, dân tộc trên cả nước nói chung và cộng đồng các dân tộc ở tỉnh Lạng Sơn nói riêng đều có những tri thức truyền thống đặc trưng, mang đậm bản sắc văn hóa của riêng mình; kết quả là hình thành nên hệ thống các sản phẩm truyền thống văn hóa phong phú, đa dạng, đặc sắc. Những tri thức ấy không chỉ là nền tảng tư tưởng, tinh thần để giáo

dục nhân cách cho con người, hướng con người tới những giá trị nhân văn cao đẹp mà còn trực tiếp tạo ra giá trị kinh tế, tồn tại dưới dạng các sản phẩm văn hóa vật thể hoặc phi vật thể như các di sản văn hóa, các sản phẩm thủ công truyền thống, các lễ hội văn hóa truyền thống, lịch sử, tâm linh; ẩm thực phong phú, dịch vụ phục vụ du lịch cộng đồng... đều trở thành nguồn thúc đẩy tăng trưởng kinh tế và tạo điều kiện giải quyết các vấn đề xã hội khác.

Nhận thức rõ vấn đề quan trọng này, trong những năm qua, tỉnh Lạng Sơn đã chú trọng phát huy những truyền thống tốt đẹp, mang bản sắc con người Lạng Sơn, gắn kết với khai thác các tiềm năng, thế mạnh để tạo nên động lực và nguồn lực to lớn cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh. Trong thời kỳ đẩy mạnh công cuộc đổi mới hiện nay, tỉnh Lạng Sơn đã, đang và sẽ tiếp tục phát huy truyền thống tốt đẹp, vẻ vang để có thêm những thành tựu phát triển kinh tế - xã hội, ghi thêm nhiều chiến công to lớn, góp phần xây dựng quê hương ngày càng giàu đẹp, khang trang. Người dân ngày càng có sự đồng thuận về nhận thức trong phát huy vai trò của truyền thống tốt đẹp hướng tới xây dựng con người xứ Lạng nhân nghĩa, chí tình; luôn tin tưởng, tự hào, tôn trọng những phẩm chất tốt đẹp của con người quê hương mình, vận dụng vào sản xuất, kinh doanh và đạt nhiều kết quả đáng ghi nhận trong phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh nhà.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đã đạt được rất đáng ghi nhận, thì việc khai thác, gắn kết và phát huy những giá trị truyền thống tốt đẹp với tiềm năng, thế mạnh của con người Lạng Sơn vẫn còn nhiều hạn chế và chưa đạt hiệu quả như mong muốn. Thực tế cho thấy, một số yếu tố văn hóa lạc hậu đã ăn sâu, bám rễ trong đời sống của người dân vẫn tồn tại, chưa được xóa bỏ triệt để, nên đã và đang là rào cản trong xây dựng, phát triển nguồn nhân lực đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Lạng Sơn hiện nay. Đồng thời, đến nay vẫn chưa có cơ chế thực sự hữu hiệu để phát huy truyền thống tốt đẹp, các phẩm chất vốn là thế mạnh của con người Lạng Sơn, nhằm “chuyên hóa” cụ thể vào phát triển kinh tế - xã hội; do đó, chưa tạo ra động lực thực sự hiệu quả cho quá trình phát triển nhanh, bền vững.

Thực tế đó đặt ra vấn đề cần có những nghiên cứu chuyên sâu, có hệ thống về việc gắn kết hài hòa, hợp lý, phát huy tốt truyền thống tốt đẹp gắn với thế mạnh của con người Lạng Sơn nhằm phục vụ hiệu quả cho công cuộc phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh trong kỷ nguyên mới, kỷ nguyên vươn mình của dân tộc.

DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC ĐÃ CÔNG BỐ LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN

1. Nguyễn Hữu Trí (2023), “Tiếp tục phát huy các giá trị văn hóa, con người Việt Nam theo tinh thần Đại hội XIII của Đảng, tạo động lực phát triển đất nước nhanh và bền vững”, *Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông* chuyên đề số 01, tr. 42 - 44.
2. Nguyễn Hữu Trí (2023), “Từ quan điểm triết học Mác về con người đến quan điểm phát triển con người ở Việt Nam hiện nay”, *Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông* chuyên đề số 02, tr. 29 - 32.
3. Nguyễn Hữu Trí (2024), “Phát huy truyền thống tốt đẹp của dân tộc Việt Nam để phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững trong bối cảnh mới”, *Tạp chí Lý luận chính trị và Truyền thông* chuyên đề số 01, tr. 56 - 58.
4. Nguyễn Hữu Trí (2024), “Phát huy truyền thống tốt đẹp và tích cực, chủ động khai thác tiềm năng, thế mạnh con người Lạng Sơn để phát triển kinh tế - xã hội nhanh, bền vững”, *Tạp chí Thông tin Khoa học xã hội* số 498 (tháng 6), từ tr. 19 - 26.
5. Nguyễn Hữu Trí (2023), “Giải pháp tài chính cho doanh nghiệp xuất khẩu trong bối cảnh hiện nay”, *Kỷ yếu Hội thảo quốc gia về vai trò của Tài chính hỗ trợ doanh nghiệp xuất nhập khẩu trong tình hình mới - Hội thảo do Học viện Tài chính và Tổng cục Hải quan đồng tổ chức năm 2023*, tr. 384 - 393.